

Un petó per a la pau

Suplement del Quadern n. 214 de CJ - (n. 248) - Juny del 2019

Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona - 93 317 23 38 - info@fespinal.com

www.cristianismeijusticia.net

Els dies 10 i 11 d'abril, es va dur a terme un recés espiritual a la Casa de Santa Marta (Ciutat del Vaticà) amb els líders sud-sudanesos Salva Kiir i Riek Mac-har, principals caps visibles del conflicte al Sudan del Sud. Aquest recés fou una iniciativa de l'arquebisbe de Canterbury, Monsenyor Justin Welby, i va comptar amb la participació del que va ser moderador de l'Església presbiteriana d'Escòcia, el reverend John Chalmers. El recés va concloure amb la presència del papa Francesc, qui va fer una crida a la pau, però d'una manera tan especial que ha donat la volta al món: es va agenollar i va besar els peus dels líders responsables del conflicte, un a un sense excepció. Però res més: ni teatralització, ni gesticulació, ni escenificació. En el papa, tot despenia senzillesa, humilitat, compromís.

Un gest profètic

Hi ha gestos que parlen per ells mateixos, i a la Bíblia trobem múltiples escenes simbòliques que volen cridar l'atenció del poble. El profetisme del poble d'Israel, on hi podem situar Jesús de Natzaret, n'és un exemple clar. En aquesta tradició hem d'interpretar també aquest gest del papa Francesc, que s'ha de llegir des de l'esdeveniment pasqual que revela l'inesgotable Misteri de Jesús encarnat en el patiment humà, en aquest cas, el patiment del poble del Sudan del Sud com a conseqüència de la guerra que va començar l'any 2013.

Segons el darrer informe de març de 2019 de l'Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de l'ONU (OCAH), actualment hi ha 7,1 milions de

persones que necessiten ajuda humanitària, de les quals 6,45 milions (el 57% de la població total) viu en una situació d'inseguretat alimentària greu. I a més, per causa d'aquest conflicte, gran part de la població està en un risc seriós de malnutrició. El gest de Francesc és un signe profètic que serveix per denunciar aquesta situació de violència i les injustícies que se'n deriven, i que implora en nom de Déu que s'aturi la guerra. És un gest profundament gandhià: el mateix Gandhi va sol·licitar als líders europeus de la Segona Guerra Mundial que aturessin la tragèdia bèl·lica. Mahatma també preparava les seves accions amb recessos i dejunis, i convidava a la meditació profunda abans d'emprendre una acció no violenta —d'aquí el sentit de recés d'oració. Alhora, es tracta d'un gest profundament espiritual, ja que només és verdader el profeta que parla des de l'experiència mística de la vida (que significa 'el misteri'); un misteri que obre l'Absolut (Déu) i els altres (el «proïme»), tan imprescindible en la tradició i en la doctrina cristianes). Per al cristià, aquesta experiència va unida a l'oració, que és al mateix temps trobada personal amb Jesús, qui també pregava amb assiduïtat, però especialment en els moments clau de la seva història, en les accions fonamentals de la seva trajectòria, l'Esperit del qual continua pregant en nosaltres.

Un gest portador d'esperança

Més enllà de la dimensió macro i estructural del conflicte, el gest del papa porta així mateix llum i esperança a les persones que pateixen aquest drama humanitari. Porta esperança a molts nens i nenes, que, a més de ser víctimes di-

rectes de la guerra, s'han vist forçats a ser soldats i n'han quedat traumatitzats, com testimonien els relats punyents dels que han estat alliberats. Porta esperança a les dones, que no queden al marge de la violència sinó que, sovint, en són el centre, però que, amb tot, continuen demostrant la seva resiliència i capacitat de respondre de manera constructiva per tirar endavant la família en aquests tràgics moments. Una d'aquestes dones és Hanna Nyarure, víctima del conflicte, mare de família i abandonada pel seu marit, que fa un trajecte de quatre hores per aconseguir menjar per als seus fills malgrat el risc de ser assaltada pel camí. La tasca que fa la dona en l'estabilitat de la família és una esperança que sorgeix de les mateixes comunitats afectades i que, tot i la seva importància, continua passant desapercebuda. Per a elles i per al poble que pateix, Francesc va adreçar als dirigents sud-sudanesos les paraules següents: «La mirada de Déu es dirigeix especialment a vosaltres, és una mirada que ofereix pau. Però hi ha una altra mirada dirigida a vosaltres: la del vostre poble, i expressa el desig ardent de justícia, reconciliació i pau».¹ Tot un signe que les víctimes no estan soles.

Un signe cristià de noviolència

Amb el recés, el petó als peus i el discurs precedent, el papa Francesc va buscar commoure aquests responsables pel sofriment humà derivat del conflicte, amb la finalitat d'aconseguir el que Gene Sharp denomina «el primer mecanisme de canvi en la lluita no violenta» i, alhora, el més difícil: la conversió. L'esmentat petó als peus és diferent dels que amb anterioritat havia fet a molts necessitats.

Mentre que per aquests el petó pot ser interpretat com un signe que no estan sols i Déu és amb ells, en el cas dels líders sud-sudanesos és una crida clara que es transformin en servidors de la pau per a un poble que clama per la fi de la guerra.

Ara bé, el petó forma part d'una acció més àmplia: Riek Machar, el líder de l'oposició, reconeix que la mediació del papa per facilitar que participés en aquest recés juntament amb Kiir ha donat un impuls a la consecució de la pau al Sudan del Sud. Qui sap si aquest pot ser l'inici d'un altre tipus de política.

De fet, el papa ha reiterat en diverses ocasions la gran veritat que la política és un vehicle fonamental per garantir la dignitat de les persones. La recerca del bé comú hauria de ser el compromís de tots els polítics de qualsevol ideologia, procedència cultural i religiosa que desitgin treballar junts pel bé de tota la família humana. Una bona política practica la justícia, l'equitat, el respecte mutu, la veritat i la fidelitat; una política així està al servei de la pau, respecta i promou la dignitat i els drets humans de tots, que són igualment deures. Al cap i a la fi, tots som corresponsables de tots.

Un signe de transformació

El gest del papa ha estat una potent escenificació per al qüestionament i la transformació humans. Fins i tot, va comoure la vicepresidenta del Sudan del Sud, Rebecca Nyandeng Garang, qui va reconèixer que «Mai havia vist una cosa semblant. Em va fer venir llàgrimes als ulls». De fet, del que es tracta és de conduir cap a una experiència transformadora, la qual cosa implica que sigui inevitablement i clarament sorprenent. En

conseqüència, el papa Francesc sorprèn amb la força de la humilitat, que dona visibilitat a l'amor extrem. El pontífex duu a terme un acte extrem que mostra un compromís rotund i convida a un servei diàfan: el de treballar per la pau, fins i tot davant de les dificultats i incomprendiments que això comporta.

La trobada d'oració que comentem no ha estat un acte merament protocol·lari, ni tampoc aïllat: en el treball per la pau, el papa no està sol, ja que el Consell de les Esglésies del Sudan del Sud, que representa les esglésies cristianes locals, ha anat a Roma per dialogar mitjançant la Comunitat de Sant Egidi, la qual, al seu torn, ha manifestat la voluntat d'ajudar en el procés de pau del país. El seu desig és que aquesta comunitat catòlica faciliti el camí cap a la reconciliació amb diverses iniciatives que es posaran en marxa pròximament. L'un i l'altra són també actors importants en la facilitació d'aquest procés de pau. La tasca de fraternitat per a la pau és un treball d'equip, de confluències, de coordinació.

Un gest d'amor i fraternitat

Com a seguidors de Jesús, el gest del papa Francesc hauria d'interpel·lar-nos profundament, ja que remet a la gran veritat cristiana que el Déu en qui creiem està de genolls, es posa als nostres peus i, com que ens serveix, ens vol també servir-nos els uns als altres, per amor. Fa unes setmanes, el Dijous Sant, rememoràvem el gest de Jesús de rentar els peus als deixebles, en el darrer sopar amb ells abans de la passió i mort (Jn 13,1-17). Amb aquest gest, els mostra i demostra un amor i entrega extrems. Jesús, en assumir el treball d'un esclau, subverteix

amb això els valors d'aquest món i ens situa d'igual a igual. Davant d'aquest fet inaudit, els deixebles se senten incòmodes. Pere no vol que Jesús li renti els peus; el Senyor hi insisteix: cal deixar-se servir per continuar amb ell i així aprendre què és el servei. I nosaltres estem convidats a fer el mateix que el nostre Mestre, que és entre nosaltres com el que serveix (Lc 22,27), perquè prendre part en Jesús significa formar part de l'amor que s'entrega. Però estar humilment com Jesús suposa iniciar un procés de conversió que ens canviï el cor i la mirada i ens porti a cadascun de nosaltres a ser agents actius de la pau i la justícia social.

Calen persones compromeses per millorar el nostre món, i fraternitzar-lo. Només així es podrà ser més humà. I, per als cristians, la fraternitat és fruit de la Pasqua (Rom 6,3; Col 3,11). Incorporats a Crist pel baptisme, del que es tracta és de deixar-li fer en nosaltres i a través de nosaltres, de deixar-nos transformar pel seu Esperit. Necessita la nostra col·laboració per prosseguir la missió, com recorda el missatge del papa per a la Jornada Mundial de la Pau d'enguany. Existim per perllongar-ne l'Encarnació, en ser altres cristis avui.

Artesans de la pau

El papa insisteix que no hi pot haver un veritable compromís pel bé comú ni per la justícia social sense fraternitat. Si falta la fraternitat, només existeixen grups d'individus motivats pels seus propis in-

teressos, no pel bé de tots. Només aquesta pot garantir una pau veritable. En l'esmentat missatge, que és una invitació perquè cadascú aporti la seva pedra en la construcció de la Casa Comuna, el papa Francesc ens recorda molt en concret que hem de ser portadors de pau i reconciliació. Estem convidats a donar i portar la pau a tres nivells: amb nosaltres mateixos, amb l'altre i amb la creació; una pau que no podem transmetre si abans el nostre interior no és en pau, d'aquí que la construcció de la pau se'ns mostri com un do per acollir, que es transforma en la nostra tasca diària. Hem de ser artesans de la pau, i ajudar a crear ponts de diàleg, tot sent sempre conscients de la fragilitat humana. Construir la pau és el fruit de donar testimoni, de viure-la personalment. El papa està liderant un pontificat clarament pacifista, per això demana als fidels pregar per ell, que és pregar per la seva acció de govern, que és, també, ajudar-lo en el seu ministeri (que significa 'servei'). Pregar pel papa, que és el que demana constantment, és estar en comunió amb el compromís de conversió, el treball de pau i el testimoni d'amor. El nostre pontífex busca expandir el que rep i tornar-ho a difondre des de la seva gran projecció pública, que posa també al servei de la pau, entre tots els cristians i entre totes les persones de bona voluntat de tot el món.

Álvaro Mellado Domínguez, M. Dolors Oller Sala i Xavier Garí de Barbarà
[Grup de Noviolència Cristiana](#)
(Cristianisme i Justícia)

1. Discurs del papa Francesc als líders del Sudan del Sud, Roma, 11 d'abril de 2019.